వ్యాసంగీతం

(శ్రీ వి. కె. శ్రీనివాసులు)

మొట్టమొదట పేరును 'ఆంధ్ర కవి నవ శతి' అని ఇందులో ఏముందో అందు కీమాత్రం సూచకం కానివిధంగా పెట్టడమే నాకు మనస్కరించలేదు. స్పష్టంగా తెలుగు కవి పుంగవుల పేరు వాడుకలోకి చేయవలసినది.

అట్లే, కోకిలమ్మ అచ్చువేసే నడ్డే, అకారాది క్రమంలో ఉన్న పేళ్ళకు ముందు వరుసగా వేయాలా, విపరీతం ('ఇండెంగ్') ముందు కొత్త తోపు పడలివేసి ఉండవలసింది. అప్పుడు చూచుకోవడం చాలా సులువవుతుంది. ఇందులో అంతర్గతంగా ఉన్న ఉపశీర్షికలా కవులపేళ్ళను మధ్యలో వేయడం బాగులేదు.

మరి ఒక్కొక్క కవి కవిత్వ విశేషం తను తెలియజేసే మక్కువేమో గనకనో రెండో ఆఖరున అంటున్నప్పుడు కాస్త మూటగా ఉన్న విశిష్టతేదో చెప్తే బాగుండును. అలా కాక "ఈతని కవిత్వము నిర్దుష్టమై హృదయంగనముగా నుండును"—"కవిత్వము చిక్కి మనోహరము"—"ఈతని కవిత్వము లలితపద గుంభనముతోగూడి సర్వజనాహ్లాదకరమై యుండును"—ఇలా వ్రాయడంవల్ల మనకు తెలిసే విశేష ముండదు. ఏ కవినీ గూర్చి అయినా వాని పద్యం ఒకట్నైనా చూడకనే ఈ మాట లనవచ్చును. అవి ఏ కవిలోనే ప్రత్యేకతనూ తెలియజేయలేకపోనూ వచ్చును.

మంజీ అజారాది క్రమకోశంలో మంజీ వ్రతమంటే అజారాది విషయ సూచిక మంజీ అనవలెను.

(గంథనామ సూచిక అంతంలో ఇవ్వడం దప్పనిసరిని,

అట్లాంటివేళ ఈ కొందఱపేళ్ళు వేరుగ పోవడంలాంటివో, కాలం విషయంలో విరా శాస్త్రమై న సిద్ధాంతాలో, పుస్తుల విషయం ంతో ప్రశంసితములా అప్రకటితములో అనే రూపులతో కొన్నిటోటుపోట్లో, ఉన్నా ఇలాంటి ప్రదేశ మహత్వ వయత్నాలలో తప్పనిసరి గమనింపలలో మనం భావించవచ్చును.

ఏమైనా ప్రధానమైన విషయం, ఇట్లా "రెడ్డి రాజులెన్నుము" అకారాది క్రమంగా కవుల కోకమొకటి పంపరించడమే గొప్ప.

ఇలాంటి కోశాలు అనేకవిషయాలకూ రావాలని కోరిమంచి నా ఆశ. ఇట్లే అలంకార కోశాలూ, కావ్యకోశాలూ కావాలి. ఒక్క కాస్త్రానికే కాందిశ పారిభాషిక పదకోశాలే గాక, ఆయా విషయాలను వివరించే కోశాలూ రావాలి.

వీటిలో ఏదో లోపిటువ్వా కనిపిం ఆ పద్ధతి అవాటయితే క్రమంగా అత్యుత్తమమైన పద్ధతి ఏదో ఒకటికి రాకపోదు. ఇప్పుడిప్పుడే ఇలాంటివి ఎన్నో వస్తున్నందుకు మనం ఎంతైనా సంతోషించాలి.

ఇలాంటి గొప్పపని చేపినందుకు మిత్రులు వెంకట కుమారయ్యగారిని నేను మనసారా అభినందిస్తున్నాను. మాటలుకాదు మనకిలాంటి కేతలే ఇప్పుడవసరం. తదేక దీక్షతో తమ శక్తి కొంది అహోరాత్రాలు శ్రమ పాటుతో తమ శక్తి మేరకు సాధ్యమైనంత మేర చేస్తున్న మిత్రుని కృషి సర్వాంగీణ సమోదాదుమోదాలను సాధించగలదని ఆశిస్తున్నాను.

—విశ్వం.

ఇందిర పణయం; ఇద్దరి మిలనం

టిక్కెట్ ముం: కథకు: శ్రీ సుకవి కుమార్.

ఇందిరను కుమారుడు, ఆదరదారూ ప్రేమిస్తారు. ఇద్దరిలో ఎవరో ఒకర్ని పెళ్లి చేసుకోమని తల్లి పట్టుపడుతుంది. నా తువ్వ పంచదమూరు గ్రామంలో దొరీలు. ఆదేవిగా జరుగుతూ వుంటాయి. కాపు సేంద్రరావుగారి కొమ్ము 400 ఎత్తు కుపోయారు. తీ టెక్నిక్ కుకుమార్కు జయిత రెండు పెళ్ళిగాలు చిన్నాడు. ఆ జాతీ రమణరావు అత్మహత్యా ప్రయత్నం చేసి తొన్నారు. ఆతని చేతిలో చిన్న రివాల్వర్ వుంది. అక్కడే మరో వ్యక్తి హత్య చెయ్యబడివున్నారు.

ఆతణ్ణి తానే దండించబోయాడు కమణరావు. కాని అనతక శక్తి పుకు కారణమైనంది పెద్ద పెళ్ళా రివాల్వర్ గుండు. ఆ రివాల్వరు కనిపించదు. టిక్కెట్ కుకుమార్, అసిస్టెంట్ కానూ పరిశోధిస్తారు. దూర్దానికి పెద్దమనిషిలా వుంటూ కొంగతనాలు చేసే ఆ "మాయ కువిషి" ఎవరు? ఎక్కడ వుంటూ ఈ చోర్యాలు చేస్తున్నారో, ఎందుకు చేస్తున్నారో తెలుసుకోవాలి క్రమయిత్నించి, విజయం సాధించిన గొప్ప కథ ఇది. కథనం పాఠకం, కైలి ఎంతో బాగున్నాయి. టిక్కెట్ పై జా. పుస్తకపి త్రివర్ణ ముఖచి తం. 96 పేజీలు. మార్కాపురం అక్షరగూపాలు. ప్రచురించిన రచి: కాను పబ్లిషింగ్ హౌస్, 17, కృష్ణాపురం, అప్పారావుపేట పోస్టు, మద్రాసు—24.

మిస్టర్ రాకూర్

టిక్కెట్ నవల. రచన: శ్రీ శివకోటి.

టిక్కెట్ కి, లాయరు అయి ఉపేంద్రనాథ్ ప్రగతి కథ ఒకవాడు పరిపతి అనే యువకుడు తన తండ్రి పెళ్ళనలో పెళ్ళికొరి వెంకట్రావుతో పెళ్ళి తన అమ్మ కోటీశ్వరరావు తోటలోకి వచ్చి తన కంటపడి ఇద్దరూ ప్రేమించుకుంటారు. ఆ తరువాత ఇండియన్ ఎక్స్ప్రెస్, ఆంధ్రప్రభ, ఆంధ్రప్రభ వారి పత్రికలను ఉమ్మడి వారి 12-11-56 నుంచి హైదరాబాద్ స్టేట్, కడపలో ఏకాటనూ విడుదలయినది.

కావలెను

హైదరాబాద్ స్టేట్లో గవర్నమెంట్ ఇండియన్ ఎక్స్ప్రెస్, ఆంధ్రప్రభ, ఆంధ్రజ్యోతి పత్రికలను అమ్మేందుకు ఏజెంట్లు కావలెను.

సికింద్రాబాద్ బజార్ కవాడ్

అగర్

శ్రీ రామనాథ్

పిటారాబాద్

శ్రీ కాకాలి ... గారుచే ... ఇండియన్ ... ఆంధ్రప్రభ, ... వారి ...

ప్రకటన

శ్రీ జి. వెంకటసుబ్బయ్య 1-10-56 నుంచి మా ఏజెన్సీ ఇన్స్పెక్టరుగా లేరు.

మిస్టర్ గుంటూరు ఉమ్మడ్, కోదాడ, తన భార్యతమీద ఇండియన్ ఎక్స్ప్రెస్, ఆంధ్రప్రభ, ఆంధ్రజ్యోతి వారి పత్రికలను ఉమ్మడి వారి కి 12-11-56 నుంచి హైదరాబాద్ స్టేట్, కడపలో ఏజంటుగా నియమింపబడెను.

కావలెను

హైదరాబాద్ స్టేట్లో గవర్నమెంట్ ఇండియన్ ఎక్స్ప్రెస్, ఆంధ్రప్రభ, ఆంధ్రజ్యోతి పత్రికలను అమ్మేందుకు ఏజంట్లు కావలెను.

సికింద్రాబాద్ బజార్ కవాడ్

అగర్

శ్రీ రామనాథ్

పిటారాబాద్

శ్రీ కాకాలి ... గారుచే ... ఇండియన్ ... ఆంధ్రప్రభ, ... వారి ...

ప్రకటన

శ్రీ ... ఆంధ్రప్రభ

బిలంగాలో పాత్ర నెయ్యబడ్డాడని నెబుతాడు. అయిన తాకూర్ సంపేసి ... లక్షాలు. లక్ష రూపాయలు గల్లంతైపోయి. కలకత్తా నుంచి తాకూరు వచ్చి ఆ డబ్బుకోసం నిరోధించాడు కనుక ఆతడే ఆయనను హత్యచేశాడని పోలీసులు అనుమానించి ఆరెస్టు చేస్తారు కాని ఉపేంద్రనాథ్‌కు తాకూర్ తగ. విర్దోసీనని చెప్పి, తన్ను కాపాడుమని బ్రతిమాలుతాడు.

ఉపేంద్రనాథ్ తనకు అసిస్టెంటుగా వున్న గిరిధర్‌తోను, తనతోను పరిశోధనా పాటిచక్యాన్ని వినియోగిస్తూ కోటీశ్వరరావు హత్యకు ఎవరు ఏ విధంగా కుట్రచేసి పెద్ద కపటనాటక మాడినదీ కనుక్కొంటాడు. కథా కల్పన విధానం, డిటెక్టివ్ ఉపేంద్రనాథ్ హేతువాదం బాగున్నాయి. కురుక్షేత్ర సంభాషణలతో, 'యాక్షన్' ప్రాధాన్యంగాగల కథ కనుక ముందుకు చకచక సాగిపోయింది. ఆకర్షణీయమైన గెటప్, పాకెట్ సైజు. 96 పేజీలు. వెల అర్ధ రూపాయి. ప్రాప్తిస్థానం: రాజ అండ్ సన్స్ 33, కొట్టు, విశాఖపట్నం—1.

దుర్గ బంధితుడు

అనువాద: శ్రీ వి. వి. రామారావు. ఆంగ్లమున శ్రీ ఆంథోనీ హోప్ వ్రాసిన 'ది ప్రిజనర్ ఆఫ్ జెండా' అను నవలకు యిది అనుకరణ. గ్రాంథిక భాషలో వ్రాయబడిన పద్యనవీన కథ. ఈ కథను హాలీవుడ్‌లోని ఎం. జి. ఎంపారు లోగడ తలనరిత్రంగా రూపొందించివున్నారు కూడా. అనుకరణ హృద్యముగా వున్నది. క్రౌన్ సైజు 186 పేజీలు, వెల: 2-8-0. ప్రచురించినది అత్మారాం అండ్కో., ఎడ్యుకేషనల్ పబ్లిషర్స్, అనంతపురం.

—రాధాకృష్ణ.

వాచవి

కథల సంపుటి. వెల రు. 1-0-0; ప్రిప్రస్థానం: 'రచన' కార్యాలయం: కోడి న్యూరిల్లి—3.

ఢిల్లీలోని తెలుగు సారస్వత సమితి లు తెలుగు పాఠశాల పంతుళ్ళకు విద్యాపరిజ్ఞానాన్ని వినియోగిస్తూ "రచన" అధ్వర్యాన తెలుపబడిన ఈ కథల సంపుటి ఆంధ్ర ప్రదేశ్ అవతరణ సందర్భంలో ఆంధ్ర మహజనుల కొక ఉపాయనంగా అందించబడింది. ఈ కథలన్నీ ఒక లేఖిని నుంచి తెలుపబడినవికావు. కొందరు కథకులు తమతమదైన పిల్లి, కొత్తిగ గుచ్చం కావడంవల్ల, వీటికొక విలక్షణ త్వం కలిగింది.

శ్రీ బుర్రకొండల వెంకటరావుగారి 'మేలు మరచని కిమ్మట' శ్రీ తంగిరాల 'ఓ పువ్వు పూసింది' శ్రీ కలవలపు రామగోపాలరావుగారి, 'నే నా ఎక్కు కుదాను', శ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణగారి 'సాధన' శ్రీ మతి పి. శాసుమతిగారి 'తోటిమాదలు' శ్రీ కొమ్మిరెడ్డి పల్లి సూర్యనారాయణగారి, 'అంతరాత్మపారమే,' శ్రీ గొద్దిపాటి అన్నప్పగారి 'జనరిచ పేలుకే తగులుతుంది' శ్రీ కాట్రేవు వేదంజలిగారి, 'పీకటి జాన్పులు', శ్రీ రావూరి భరద్వాజగారి 'పరిస్థితుల పాలములు', శ్రీ గిడుగుపాటి సూర్యనారాయణగారి 'అంతర్వేదన' శ్రీ వన్నాల తంగనాథరావుగారి 'అంబపలుకు'—ఇవీ ఈ సంపుటిలోని కథలు. అన్నిటి యిత్తిమ్మాలు సాంఘిక మైనవే.

[illegible] వెలుపలకు ముందుమాట వ్రాసిన కథకుడు మాటిమ్మాలకోలో ఉత్తమ మధ్యమాలను విభజించడం నిజంగా కష్టసాధ్యమే. కథకులందరు ప్రతిభావంతులు, వారి కథలకు కూడా సమానంగా ప్రాధాన్యమివ్వడం కాటిలో ఉత్తమ మైన వారిని ఎన్నుకోడం చిక్కుతనే అయినా 'రచన' సంకలనులు తానిని కరువేర్పుతో నిర్వర్తించారు.

మన్నుంలను తెలుగు కథాని మంలో ఉత్తమమైన కాటి అనువాదాలను హిందీ, ఆంగ్లభాషలలో ప్రకటించాలని కూడా వీరు సంకల్పించి, పని ప్రారంభించారట. ఇట్టి కృషి అభినందనీయం "త్రివేణి" పత్రిక ద్వారా కొంత జరుగుతూ వచ్చింది. ఇప్పుడిది ఒక ప్రమరణాలయం ఆత్మ ధ్యాన మరింత కట్టుబిట్టుగా జరగనుండగా ఆంధ్రులందరుకృతజ్ఞతాపాత్రులు ఉద్యమానికి అన్ని విధాల సహకరించడం ముక్కోటి ఆంధ్రుల పరమ కర్తవ్యం.

మైమిని భారతం

(అశ్వమేధపర్వం)

ఈ పారిజాతను శ్రీ తోటకూర వెంకట్రామదాసుగారు పదేపదే రాత్రుల కథలుగా విభజించి వక్కగా రచించారు. పాఠకులకు అందరికీ ఇది చాల ప్రయోజనకరమైనది. పుటలు—155. వెల: రు.3-0-0. ప్రాప్తిస్థానం: గ్రంథకర్త, కొత్తూరు, తాడేపల్లి పోస్టు, లేక మారుతీరామ అండ్ కో, విజయవాడ—1.

సీత సవ్వు

ఈ పీటను రచించినవారు కూడా శ్రీ తోటకూర వెంకట్రామదాసుగారే. పుటలు—16. వెల 0-3-0.

స్వీకారం

ఆచార్య కంగాగారి 57 వ జన్మదిన సందర్భ అభిమాన వేదింది. ప్రమరణ కథాంగ ప్రమరగలు, గుంటూరు, వెల ఆరు ఆణాలు.

కొత్త పత్రికలు

ఆంధ్రవాణి

విద్యారదంగేశ్వర గ్రామజులకు విద్యా పదానమే ధ్యేయంగా ప్రారంభించబడిన "ఆంధ్రవాణి" మాసపత్రిక తొలి సంచిక "ఆంధ్రప్రభ" కార్యాలయం చేరింది. ఈ పత్రిక ఆంధ్రభాషా ప్రచారమితి పత్రిక. సంచిక వెల ఎనిమిదణాలు. ప్రాప్తిస్థానం—ఆంధ్రవాణి, కోయిలకుంట్ల, కర్నూలు జిల్లా.

సూర్యప్రభ

డాక్టర్ డి. అప్పారావు ఎల్. ఐ. ఎస్. గారి సంపాదకత్వాన 15 వ తరవత్సరాలుగా వెలువడుతున్న మానవతిక 'సూర్యప్రభ' నవంబర్ నుంచి పునరుదయ ప్రారంభమైనది.

శ్రీ పిరిశెట్టి రచన 'నా దేశం' అనే నాటిక. [illegible] శ్రీ [illegible] ఇతర కథలు, [illegible] పాటలు, సినిమాలు [illegible] వెల: ఆరణాలు. ఎలియువారు, [illegible] ప్రభ కార్యాలయం, 53 గోవిందప్పనాయకుని వీధి, మద్రాసు—1. అని వ్రాయబడ్డ

నవంబరు 14 వ తేదీన మదురై రోడ్‌లోని పారిశ్రామిక ప్రదర్శనంలో గల బుద్ధ జయంతి విద్యా సాంస్కృతిక ప్రదర్శనాలను ప్రధాని పండిట్ నెహ్రూ సందర్శించారు. ఆయన వెంట భారీ పరిశ్రమల మంత్రి శ్రీ మురార్జీదేశాయ్ వున్నారు.

జీవన కుసుమము!

చిన్నకథ

రచన

కావూరి నరసింహశాస్త్రి

ఆరోజు ఆదివారం. ఏమీ తోచక బజారు వైపు షికారుకు వెళ్లేను. బజారు జనంతో కిక్కిరిసి పోతోంది. కాని తెలిసిన కాస్త వారూ లేకపోవడంవల్ల, ఒంటరిగా ఎటు వెళ్లదానికీ మనస్కరించక, వారంపేపు అక్కడక్కడే తిరిగేను. తర్వాత కాస్త కొంత విశ్రాంతి నివ్వడానికి మోదరకోకలో పడి కాఫీ సేవిస్తూ, ఎదురుగా నున్న కిట్టీ పిప్పులో పిడీలు కొంటున్న ఒక మనిషి వాడిమీద దృష్టిని నిలిపాను. ఆ ముఖం ఎవ్వుడో చూచినట్లుగా తోచింది. కాని, ఎవ్వుతో ఎక్కడో మాత్రం ఎంత త్రవుత్నించినా జ్ఞాపకం రాలేదు. ఎక్కడో కర్నూలుజిల్లాలో పుట్టి, పుట్టుగరిత్యా మెట్రికు పాసైన కాలు ఆ మెట్రాసు మహా నగరంలో, చిరిగిపోయిన మురికి గుడ్డల్తో పిడీలు కొంటున్న ఈ మనిషిదాడు తెలియడమేమిటని నాలో నేనే నవ్వుకొన్నాను. అయినా అది అనంశమనని నా అంతరాత్మ ఒప్పుకోవడంలేదు. త్వరగా కాఫీ ముగించి, బిల్లు చెల్లించి నేనుకూడ ఆ కిట్టీ పిప్పులో సిగరెట్లు పీలుకుంటూ అతన్ని కొంచెం నిశితంగా చూసేను. అతను కూడ నా వైపు కొంచెం తీర్గంగా చూచి ఏమో అరో చిన్నప్పట్లు కనుపించేడు. దీనితో నా అనుమానం దృఢమైనది. అతను నన్ను తప్పించుకు వెళ్లదానికి ప్రయత్నించేడు. అతను నన్ను తప్పించుకు వెళ్లదానికి తగుదా?" అన్నాను. అతను కొంచెం తడబడి నట్లు కనుపించి ఇంకొంచెం తీర్గంగా మరోసారి నా ముఖంలోనికి చూచి తన పంచుకున్నాడు. నేను ఆశ్చర్యంతో మళ్లీ అదే ప్రశ్నను రెట్టించి అడిగేను.

"నీ పేరు ప్రకాశరావు కదూ?" అన్నాడు.

"అవును" అన్నాను నే నాశ్చర్యంతో. ఆ కంఠస్వరం ఎక్కడో విన్నట్లుగా, ఆ ముఖాన్ని ఎక్కడో చూచినట్లుగా, మా తాయగా, నీలీమాలో తళుకు పెట్టి మళ్లీ అంతర్ధ్యమవుతున్నట్లుగా తోచింది. కాని, ఎవ్వుతో ఎక్కడో మాత్రం ఎంత త్రవుత్నించినా జ్ఞాపకం రాలేదు. ఎక్కడో కర్నూలుజిల్లాలో పుట్టి, పుట్టుగరిత్యా మెట్రికు పాసైన నా ఆయన మా మెట్రాసు మహా నగరంలో, చిరిగిపోయిన మురికి గుడ్డల్తో పిడీలు కొంటున్న ఈ మనిషిదాడు తెలియడమేమిటని నాలో నేనే నవ్వుకొన్నాను. అయినా అది అనంశమనని నా అంతరాత్మ ఒప్పుకోవడంలేదు. త్వరగా కాఫీ ముగించి, బిల్లు చెల్లించి నేనుకూడ ఆ కిట్టీ పిప్పులో సిగరెట్లు పీలుకుంటూ అతన్ని కొంచెం నిశితంగా చూచేను. అతను కూడ నా వైపు కొంచెం తీర్గంగా చూచి ఏమో అరో చిన్నప్పట్లు కనుపించేడు. దీనితో నా అనుమానం దృఢమైనది. అతను నన్ను తప్పించుకు వెళ్లదానికి ప్రయత్నించేడు